

Plan för uppföljning av privata utförare

Typ av styrdokument: Plan
Beslutande instans: Socialnämnden
Datum för beslut: 2023-03-21
Diarienummer: 2023.020 SN

Gäller för: Socialförvaltningen
Giltighetstid: 2023
Revideras senast: Årligen
Dokumentansvarig: Verksamhetscontroller

Bakgrund

Enligt kommunlagen (KL) får kommuner lämna över verksamhet till privata utförare. Kommunen är fortsatt ansvarig gentemot kommuninvånarna för överlämnade verksamheter på samma sätt som om verksamheten drivs i egen regi. När en kommunal angelägenhet överlämnas till privat utförare ska kommunen kontrollera och följa upp verksamheten, enligt 10 kap. 8,9 §§ KL. Kommunen som sluter avtal med privat utförare ska i avtalen tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över.

Kommunen är huvudman för sina angelägenheter, oavsett om kommunen eller annan är utförare. Att kommunen är huvudman för flera välfärdstjänster medför lagansvar för att tillhandahålla tjänster med tillfredställande kvalitet till kommunens invånare. Kommunfullmäktiges mål gäller för samtliga verksamheter, även de som bedrivs av privata utförare på uppdrag av kommunen.

Program för uppföljning av privata utförare antogs av kommunfullmäktige, KF 2021-10-27, § 216. Varje nämnd ska utifrån programmet årligen utarbeta en plan för när och på vilket sätt uppföljning och kontroll av avtal med privata utförare ska ske under året. En samlad uppföljning av verksamheten som utförts av privata utförare ska redovisas i nämndens årsrapport. Kommunstyrelsen ska följa upp nämndernas uppföljningar och kontroller genom en årlig sammanställning till kommunfullmäktige.

Av *Program för uppföljning av privata utförare* framgår att vård som köps i privat regi omfattas av programmet. Med privat utförare avses en juridisk person eller enskild individ som har hand om vården av en kommunal angelägenhet, enligt 3 kap. 16 § KL. Det kan vara aktiebolag, handelsbolag, ekonomisk eller en ideell förening, men även idéburna organisationer och kooperativa föreningar kan vara privata utförare. En privat utförare är utan kommunalt ägande, vilket betyder att ett hel- eller delägt kommunalt bolag eller kommunala stiftelser inte är att betrakta som privata utförare.

Programmet omfattar verksamheter som utgör en kontinuerlig verksamhet inom nämndens ansvarsområde, alternativt att tjänsterna nyttjas återkommande med regelbundenhet. Avtal där avrop görs för enskilda tillfällen omfattas inte av programmet.

Enligt *Tillämpningsanvisningar för uppföljning av privata utförare*, beslutade av ekonomichef 2021-12-15, ska respektive förvaltning inför upphandling av privat utförare peka ut vilka mål och krav som gäller. Som utgångspunkt bör liknande krav identifieras för privata utförare som för egen verksamhet, om verksamheterna motsvarar varandra.

I tillämpningsanvisningarna anges vad som ska ingå i nämndernas uppföljningsplan: vilket/vilka avtal som ska följas upp och inom vilket verksamhetsområde, vilka mål och krav som är aktuella utifrån gällande lagstiftning och kommunens styrdokument, hur och när uppföljningen ska göras, vem som ansvarar för den och när återkoppling ska göras.

Uppföljningen redovisas i samband med socialnämndens årsbokslut.

Privata utförare inom socialnämndens verksamheter

Socialtjänstens insatser är anpassade utifrån individen. För att insatserna ska vara effektiva krävs att de motsvarar individens behov och förutsättningar. I första hand genomförs insatserna av socialförvaltningens verksamheter och i andra hand används befintliga ramavtal. Som sista alternativ anlitas privat utförare genom direktupphandling.

Plan för uppföljning av privata utförare omfattar uppföljning av privata utförare enligt ramavtal samt övriga privata utförare som direktupphandlas. Privata utförare som anlitas kontinuerligt är framförallt de som bedriver HVB (hem för vård eller boende) samt konsulentstöd till familjehemsvård. Ett HVB kan rikta sig till barn, unga, vuxna eller familjer med någon form av behov inom socialtjänstens ansvarsområde, exempelvis missbruks- eller beroendeproblematik. Konsulentstöd för familjehemsvård har som uppgift att till socialnämnden föreslå familjehem och jourhem till barn samt att lämna stöd och handledning till sådana hem som tar emot barn. Även öppenvårdsinsatser för barn och unga samt korttidsboende och stödboende inom vuxna socialpsykiatri anlitas regelbundet, dock ej i samma omfattning som HVB och konsulentstödda familjehem.

En privat aktör enligt ovan måste ha tillstånd av IVO (Inspektionen för vård och omsorg) för att kunna bedriva verksamhet. Innan IVO ger tillstånd sker en formaliagranskning, en lämplighetsprövning av de som ansöker om tillstånd och en prövning av verksamhetens innehåll. Formaliagranskningen innebär att en komplett ansökan måste finnas för att IVO ska gå vidare. IVO genomför en lämplighetsprövning av den privata aktören och dess företrädare. Man bedömer om aktörens ägare och ledning har insikt, är lämpliga att driva verksamheten och huruvida verksamheten har ekonomiska förutsättningar. Insikt är det som företrädarna har skaffat sig genom erfarenhet eller utbildning. IVO har listat de områden som man ska insikt om, vilka kan styrkas med hjälp av exempelvis tjänsteintyg, kursintyg eller examensbevis. Som en del i underlaget för att bedöma lämpligheten hämtar IVO in uppgifter från Polisens belastningsregister, Kronofogden, Skatteverket och Bolagsverket. De ekonomiska förutsättningarna innebär kortfattat att verksamheten ska kunna bära sina egna kostnader och inte riskera att behöva stänga ner verksamheten.

IVO bedriver även tillsyn över bland annat kommunernas handläggning av ärenden inom socialtjänsten och verksamheter som HVB. IVO får löpande in synpunkter och klagomål på brister från klienter, brukare, allmänhet och media, vilket kan föranleda granskning. Vård- och omsorgsgivare har skyldighet att anmäla brister enligt lex Sarah. IVO sammanställer upplysningar tillsammans med egna och andra aktörers källor som iakttagelser från brukarorganisationer, kommuner och regioner. Informationen ger underlag för att bedöma i vilka verksamheter som det finns stora risker. Utifrån riskanalyserna inriktas tillsynen mot de verksamheter som är mest angelägna att granska.

Enligt lag ska IVO granska boenden för bland annat barn och unga minst en gång per år, så kallad frekvenstillsyn. Myndigheten kan också få särskilda regeringsuppdrag med krav på tillsyn inom avgränsade områden.

Utifrån de granskningar och prövningar som görs av myndigheteten före tillstånd beviljas och den tillsynsverksamhet som bedrivs löpande av myndigheten bedöms det som tillräckligt att kontrollera att den privata utförare som anlitas innehar ett aktuellt tillstånd från IVO.

Uppföljning och kontroll av privata utförare enligt ramavtal

Ramavtal finns för *HVB – vuxna med missbruk och Konsulentstött familjehemsvård*. *Ramavtalen* är kopplade till Adda Inköpscentral AB som är ett företag inom SKR (Sveriges kommuner och landsting).

Adda följer kontinuerligt upp ramavtalet genom årliga enkäter och besök under ramavtalsperioden hos verksamheterna för att säkerställa att de följer ramavtalsvillkoren. De tar även del av IVOs granskningar och tillsyn. För privata utförare enligt ramavtal bedöms det därmed som tillräckligt att följa upp att aktuellt IVO- tillstånd finns två gånger per år (juni och december). Uppföljningen ska dokumenteras.

Uppföljning och kontroll av övriga privata utförare

Direktupphandling behöver ske vid anlitage av privata utförare som ej omfattas av ramavtal. De privata utförare som anlitas kontinuerligt och som ej omfattas av ramavtal är de som bedriver HVB- verksamhet och öppenvårdsinsatser för barn och unga samt korttidsboende och stödboende inom vuxna socialpsykiatri.

När det gäller privata utförare som direktupphandlas bedöms det som viktigt att säkerställa att verksamheten innehar ett aktuellt tillstånd från IVO. Kontroll ska ske före anlitage. Uppföljningen ska dokumenteras.